

תנ"ך

לבתי ספר דתיים

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.

חלק א – בראשית – (20×3) – 60 נקודות

חלק ב – מלכים ב, ישעיה – (14×2) – 28 נקודות

חלק ג – יונה, תהלים – (12×1) – 12 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

ד. הוראות מיוחדות: יש לענות על השאלות בגוף השאלון, לפי ההוראות.

שים לב: עליך לענות על כל השאלות בקצרה במחברת הבחינה. בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין לצרף דפים אחרים לבחינה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק א — בראשית (60 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 1-5 (לכל שאלה — 20 נקודות).

1. פרקים א'-ב'

א. (1) עיין בפרק א', פסוקים כ'-כ"ח.

אילו נבראים בָּרַךְ א-להים, ומהי הברכה המשותפת להם?

(2) גם יום השבת זכה לברכה: "וַיְבָרֶךְ אֱ-לֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ" (פרק ב', פסוק ג').

על פי פירוש שלמדת, כתוב במה מתבטאת הברכה ליום השבת ובמה מתבטאת הקדושה שלו.

(8 נקודות)

ב. רש"י (לפרק ב', פסוק ב'): "ויכל אלהים ביום השביעי" - ר' שמעון אומר: בשר ודם שאינו יודע עיתיו

ורגעיו, צריך להוסיף מחול על הקודש. אבל הקדוש ברוך הוא, שיודע עיתיו ורגעיו, נכנס בו כחוט השערה

ונראה כאילו כילה בו ביום".

(1) על פי רש"י, כתוב בלשונך מהו היתרון של הקב"ה על האדם.

(2) הסבר את הביטוי "להוסיף מחול על הקודש", וכתוב מדוע יש לעשות זאת, על פי רש"י.

(8 נקודות)

ג. "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתְּךָ יוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לַה' אֱ-לֹהֶיךָ".

(שמות, פרק כ', פסוקים ח'-י')

רש"י (לפסוק ט): "ועשית כל מלאכתך" - כשתבוא שבת, יהא בעיניך כאילו מלאכתך עשויה, שלא תהרהר

אחר מלאכה".

(1) על פי רש"י, כתוב בלשונך מהי ההנחיה הניתנת לאדם בפסוק זה.

(2) הסבר כיצד הנחיה זו אמורה להשפיע על אוירת השבת שלנו.

(4 נקודות)

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

2. פרק י"ח

א. (1) "אֲרָדָה נָא וְאֶרְאֶה" (פסוק כ"א) – מהו הקושי הרעיוני שדברים אלו של ה' מעוררים?

(2) ישב את הקושי על פי פירוש שלמדת.

(8 נקודות)

ב. עיין בפסוקים כ"ג-כ"ו.

(1) – את מי ביקש אברהם להציל על פי מידת הדין? צטט מן הפסוקים מילים המוכיחות את דבריך.

– את מי ביקש אברהם להציל על פי מידת הרחמים? צטט מן הפסוקים מילים המוכיחות את דבריך.

(2) רד"ק (לפסוק כ"ז): "ואנכי עפר ואפר" – ואף על פי שאנוכי עפר ואפר לדבר כנגד כבודו וכנגד

משפטו, לא באתי אלא ללמוד ולדעת משפטו איך הוא."

על פי רד"ק, מה אפשרה לאברהם הידיעה שה' מתכנן להחריב את סדום?

(8 נקודות)

ג. עיין במדרש שלפניך:

"לרבי מאיר היו שכנים בריונים שהיו מצערים אותו והוא התפלל שימותו. אמרה לו אשתו, ברוריה, והרי כתוב: 'יתמו חטאים מן הארץ' (תהלים, ק"ד, פסוק ל"ה) – יתמו חטאים ולא חוטאים [...] בקש עליהם רחמים ויחזרו בתשובה. ביקש עליהם רבי מאיר רחמים וחזרו בתשובה."

(מתורגם ומעובד מתוך תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף י', עמוד א')

בפרק י"ח ובמדרש זה יש שלוש בקשות שונות שביקשו אנשים מה' בנוגע לחוטאים.

(1) כתוב מה הן שלוש הבקשות.

(2) שתיים מן הבקשות מבטאות יחס דומה לחוטאים.

ציין מי ביקש כל אחת מבקשות אלה, והסבר מה משותף לשתי הבקשות האלה.

(4 נקודות)

3. פרק כ"א

א. "וה' פקד את שרה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דָּבַר" (פסוק א').

(1) צטט את הפסוק מאחד הפרקים הקודמים בבראשית, שבו התבשר אברהם ששרה תלד לו בן.

(2) עיין בפסוקים ט'-י'.

על פי פירוש שלמדת, הסבר מדוע ביקשה שרה מאברהם לגרש את הגר וישמעאל מביתם.

(8 נקודות)

ב. עיין בפסוקים י"ב-י"ג.

(1) על פי פשט הפסוקים, כתוב בלשונך את שני הטיעונים שבאמצעותם שכנע ה' את אברהם לציית לשרה.

(2) רש"י (לפסוק י"ב): "שמע בקולה" - לימדנו שהיה אברהם טָפֵל לשרה בנביאות."

על פי רש"י, מהו הנימוק לציווי של ה' לאברהם לציית לשרה?

(8 נקודות)

ג. עיין בפסוקים י"ד-י"ח.

רש"י (לפסוק י"ז): "את קול הנער" - מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל."

(1) הוכח מן הפסוקים האלה שתפילת החולה על עצמו עדיפה בעיני ה' מתפילת אחרים לשלומו של חולה זה.

(2) לדעתך, מדוע תפילת החולה על עצמו עדיפה בעיני ה'?

(4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

4. פרק כ"ב

א. (1) "וְהָאֵל-לֵהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם" (פסוק א').
על פי פירוש שלמדת, לשם מה ניסה ה' את אברהם?

(2) עיין בפסוק ד'.

על פי פירוש שלמדת, הסבר מדוע הזמן שנדרש לאברהם להגיע למקום העקדה הגביר את עוצמת הניסיון.

(8 נקודות)

ב. הבטחת הזרע

רמב"ן (לפסוק ט"ז): " יען אשר עשית את הדבר הזה - גם מתחילה (בפרק י"ג) [...] הבטיחו [...] אבל עתה הוסיף לו יען אשר עשית המעשה הגדול הזה, שנשבע בשמו הגדול, ושיירש זרעו את שער אויביו. והנה הובטח שלא יגרום שום חטא שיכלה זרעו, או שיפול ביד אויביו ולא יקום והינה זו הבטחה שלמה בגאולה העתידה לנו".

(1) עיין בפרק י"ג, פסוק ט"ז. מהי ההבטחה הראשונה שהבטיח ה' לאברהם?

(2) לפי רמב"ן, בעקבות העמידה של אברהם בניסיון העקדה, הובטחו לו הבטחות נוספות.

כתוב בלשונך שתניי מן ההבטחות הנוספות האלה.

(8 נקודות)

ג. הבטחת הארץ

"ביום ההוא פרת ה' את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת. את הקיני ואת הקנזי ואת הקדמני ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים ואת האמרי ואת הכנעני ואת הגרנשי ואת היבوسی" (פרק ט"ו, פסוקים י"ח-כ"א).

רמב"ן (לפרק ט"ו, פסוק י"ח): "[...] ביאר לו תחומי הארץ, והזכיר לו כל העמים עשרה אומות, והוסיף לכרות לו ברית עליהן שלא יגרום החטא".

על פי רמב"ן, כתוב בלשונך שלושה פרטים בעניין הבטחת הארץ המפורטים בפסוקים אלה.

(4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

5. פרק מ"ד, פרק מ"ה

א. "הן כֶּסֶף אֲשֶׁר מְצָאנוּ בְּפִי אֲמֵת־חֲתִינוּ הַשֵּׁיבֵנו אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵיךְ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב" (פרק מ"ד, פסוק ח').

(1) הסבר את הטיעון שבאמצעותו ניסו האחים לשכנע את השליח של יוסף שהם חפים מפשע.

(2) רש"י (לפסוק ח'): "זה אחד מעשרה קל וחומר האמורים בתורה".

הסבר מהו ה"קל" ומהו ה"חומר" בדברי האחים.

(8 נקודות)

ב. עיין בפרק מ"ד, פסוקים י"ח-ל"ד – נאום יהודה.

(1) צטט מפסוקים י"ח-ל"ד שתי דוגמאות לדברים שאמר יהודה ליוסף כדי לעורר בו רחמים, והסבר כיצד דברים אלה עשויים לעורר את רחמיו של יוסף.

(2) צטט מפסוקים י"ח-ל"ד שתי דוגמאות לדברי חנופה שאמר יהודה ליוסף, והסבר מדוע הם מבטאים חנופה.

(8 נקודות)

ג. עיין בפרק מ"ה, פסוקים א'-ד'.

"וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אַחִיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה" (פרק מ"ה, פסוק ד').

אברבנאל (לפרק מ"ה, פסוק ד'): "ולפי שלא יחשבו שמפאת [בגלל] המכירה היא היה שונא אותם, לכן אמר – אני יוסף אחיכם – כי היה עימהם באהבתו אותם כמו האח האוהב".

(1) מהו ההבדל בין האופן שבו הציג יוסף את עצמו לפני אחיו בפסוק ג' ובין האופן שבו הציג את עצמו בפסוק ד'?

(2) על פי אברבנאל, הסבר מהי הסיבה שיוסף הציג את עצמו בפסוק ד' באופן זה.

(4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

חלק ב – מלכים ב, ישעיה (28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 6-9 (לכל שאלה – 14 נקודות).

שים לב: שאלה 9 מיועדת לתלמידים שלמדו את יחידת הבחירה "ביטחון והשתדלות".

6. מלכים ב – הרקע לימי ישעיהו

א. עיין במלכים ב, פרק ט"ז.

(1) על פי פסוקים א'-ד', תאר את המצב הרוחני של העם בממלכת יהודה בימי אחז.

(2) על פי פסוקים ה'-ז', תאר את המצב המדיני של ממלכת יהודה בימי אחז.

(5 נקודות)

ב. עיין במלכים ב, פרק י"ז, פסוקים א'-ט"ז.

(1) מה ארע להושע בן אלה ומה קרה לממלכת ישראל בעקבות הקשר שקשר הושע בן אלה נגד אשור?

(2) העתק מן הפסוקים שתי דוגמאות לחטאי ישראל, והסבר כל אחת מן הדוגמאות.

(5 נקודות)

ג. עיין בפירוש "מצודת דוד" למלכים ב, פרק י"ז, פסוק ז' שלפניך.

" ויהי כי חטאו - רצה לומר, הגלות הזה הייתה על שחטאו בני ישראל, כי עד לא מלך הושע היו קצת אנוסים [חטאו מחוסר ברירה], כי המלכים [הקודמים] החטאו ולא הניחום לעלות לירושלים, אבל הושע ביטל השומרים [שומרים בשערי הגבול בין ישראל ובין יהודה] ונתן הברירה [הבחירה], ועם כל זאת לא עלו לירושלים ועבדו עגלי הזהב, אם כן החטא להם ייחשב".

(1) על פי "מצודת דוד", יש הבדל בין המנהיגות של הושע בן אלה ובין המנהיגות של מלכי ישראל שקדמו לו.

הסבר הבדל זה.

(2) על פי פסוק ז', מדוע החטאים מיוחסים לאנשי ממלכת ישראל ולא להושע בן אלה עצמו?

(4 נקודות)

7. ישעיה, פרק א', פרק ה'

א. (1) עיין בפרק א', פסוקים כ"א-כ"ג ובפרק ה' פסוקים א'-ז'.

בשתי הנבואות שבפסוקים אלה ישעיהו הוכיח את העם על אותו חטא. מהו החטא? בסס את דבריך על כל אחת מן הנבואות.

(2) עיין בפרק א', פסוקים כ"ד-כ"ח.

בפסוקים אלה מתוארות שתי דרכים לתיקון המצב בירושלים. הסבר מה הן שתי הדרכים שבאמצעותן יושג התיקון.

(5 נקודות)

ב. (1) עיין בפרק ה', פסוקים א'-ג'.

בפסוקים אלה מתוארות הפעולות של בעל הכרם המטפח את כרמו. הסבר מהו הנמשל לפעולות של בעל הכרם.

(2) הסבר את הדמיון בין הכרם שבמשל ובין בית ישראל.

(5 נקודות)

ג. (1) על פי ההפניות בטבלה שלפניך, צטט ביטויים המתארים את העונש הצפוי לעם וביטויים דומים בתוכם המתארים את העונש הצפוי לכרם.

| ישעיה, פרק ה', פסוקים ה'-ו' | דברים, פרק י"א, פסוקים ט"ז-י"ז |
|-----------------------------|--------------------------------|
| | |
| | |

(2) מהו ההבדל בין החטאים שעליהם צפוי העם להיענש על פי **דברים**, פרק י"א, פסוקים ט"ז-י"ז, ובין החטא המוזכר בישעיה, פרק ה', פסוק ז'?

(4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

8. ישעיה, פרק נ"ח

א. בפסוקים א'-י"ב הוכיח הנביא את העם על התנהגותו בימי הצום, ובפסוקים י"ג-י"ד דיבר על מצוות השבת.

(1) קרא את שני הציטוטים שלפניך, וכתוב מהו העיקרון המשותף לדרישה של הנביא מן העם בנוגע ליום השבת ובנוגע לצום.

"הן בְּיוֹם צִמּוֹם תִּמְצְאוּ חֶפֶץ" (פסוק ג').

"וְכַבַּדְתֶּם מַעֲשֵׂוֹת דְרָכַיךָ מִמְצוֹא חֶפֶץ" (פסוק י"ג).

(2) מהו ההבדל בין עבודת ה' באמצעות צום ובין עבודת ה' באמצעות שמירת השבת?

(5 נקודות)

ב. עיין בפסוקים י"ג-י"ד הדנים במצוות שמירת השבת.

(1) ציין איסור שנלמד מפסוקים אלה, ובסס אותו על הכתוב.

(2) ציין הנחיה בנוגע לשבת שנלמדת מפסוקים אלה, ובסס אותה על הכתוב.

(5 נקודות)

ג. רד"ק (לפסוק י"ד): "[...] והיא ארץ ישראל שהיא גבוה מכל הארצות, כלומר [גם] אם תגלה ממנה ישליטך

[ייתן לך לשלוט] עוד עליך בשכר שמירת שבת ושאר המצוות. וההבטחה הזאת לכל בני הגלות [...]"

(1) על פי רד"ק, כתוב בלשונך מהי ההבטחה המובטחת לבני הגלות על פי פסוק זה, ומהו התנאי לקיומה.

(2) בסס את דברי רד"ק על הכתוב בפסוקים י"ג-י"ד.

(4 נקודות)

שים לב! שאלה זו מיועדת לתלמידים שלמדו את יחידת הבחירה "ביטחון והשתדלות".

9. ביטחון והשתדלות

א. ציין שני נימוקים המסבירים את הבחירה של חזקיהו למרוד באשור למרות עוצמתה הרבה. (5 נקודות)

ב. (1) עיין בדברי הימים ב, פרק ל"ב, פסוקים ג'-ד'.

על פי פסוקים אלה, כתוב מה היו הפעולות של חזקיהו והעם, והסבר מדוע היה צורך בפעולות אלה.

(2) הסבר מה ייחד את חציבת נקבת חזקיהו מבחינה הנדסית, וכתוב מה מתארת כתובת השילוח שנמצאה בנקבה.

(5 נקודות)

ג. לקראת המלחמה באשור עודד המלך חזקיהו את חייליו בדברים אלה:

"חֲזִקוּ וְאַמְצוּ אֶל תִּירְאוֹ וְאֶל תַּחְתּוֹ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אֲשׁוּר וּמִלִּפְנֵי כָּל הַהֲמוֹן אֲשֶׁר עִמּוֹ כִּי עִמָּנוּ רַב מֵעִמּוֹ: עִמּוֹ זְרוּעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ לְעֲזָרְנוּ וּלְהִלָּחֵם מִלְחַמֹּתֵינוּ" (דברי הימים ב, פרק ל"ב, פסוקים ז'-ח').

(1) על פי חזקיהו, מהו היתרון של צבא אשור על צבא יהודה, ומהו היתרון של צבא יהודה על צבא אשור?

(2) צטט ממזמור כ' בתהלים פסוק המבטא גם הוא הבדל זה שבין צבא אשור לצבא יהודה.

(4 נקודות)

חלק ג — יונה, תהלים (12 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-11 (12 נקודות).

10. יונה

א. עיין בפרק א', פסוקים א'-ג'.

(1) על פי פירוש שלמדת, הסבר את הסיבה להתנהגות של יונה המתוארת בפסוקים אלה.

(2) עיין בפרק ג', פסוקים א'-ג'.

כתוב מהו ההבדל בין ההתנהגות של יונה המתוארת בפסוקים בפרק א' ובין התנהגותו המתוארת בפסוקים בפרק ג', והסבר מה גרם לשינוי זה.

(6 נקודות)

ב. (1) עיין בפרק א', פסוקים ד'-ט"ז.

בפסוקים אלה מתואר תהליך החזרה בתשובה של המלחים: מעובדי אלילים לעובדי ה'.
בסס קביעה זו על הפסוקים.

(2) על פי המדרש, לאחר שנבלע יונה במעי הדג העביר אותו ה' למעי של דגה מעוברת.

הסבר מדוע עשה זאת ה'.

(6 נקודות)

11. תהלים, מזמור ל'

א. במזמור זה אפשר למצוא מרכיבים של שירת הודיה. צטט ליד כל אחד מן המרכיבים שלפניך פסוק מתאים מן המזמור.

תחינה של האדם להצלה: _____

הצלה: _____

הודיה לקב"ה על ההצלה: _____

(6 נקודות)

ב. (1) "וְאֲנִי אֶמְרָתִי בְּשִׁלְוֵי בַל אֶמוּט לְעוֹלָם" (פסוק ז').

הסבר את המחשבה של המתפלל, וכתוב מה גרם לו לחשוב כך.

(2) "ה' בְּרִצּוֹנָהּ הֶעֱמַדְתָּהּ לְהַרְרִי עִז הַסִּתְרָתָהּ פָּנֶיךָ הֵייתִי נְבִהָל" (פסוק ח').

על פי פירוש שלמדת, הסבר מה הם שני המצבים המתוארים בפסוק זה, וכתוב מה המשותף לשניהם.

(6 נקודות)

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

